

Анализа ефеката мера

У наставку приказујемо анализу ефеката мера предвиђених Програмом. Анализа мера заснива се на анализи стања и секторским анализама у којима су идентификоване узроци, проблеми и последице, односно основ за предложене мере и активности како би се остварили посебни циљеви утврђени програмом. Бројне мере и активности утврђене програмом стварају различите директне и индиректне ефекте. С обзиром на број активности и последичних ефеката, у првом кораку, следећи приступ који је примењен приликом израде Стратегије прилагођавања ЕУ, спроведен је скрининг мера како би се за изабране мере спровела анализе ефеката на агрегатном нивоу према областима ефеката у складу са Законом о планском систему Републике Србије и пратећом Уредбом о методологији управљања јавним политикама, анализи ефеката јавних политика и прописа и садржају појединачних докумената јавних политика.

Оцене ефеката мера спроведена је следећи приступ оцене ефеката примењене у оквиру Анализе ефеката нове Стратегије адаптације на климатске промене Европске уније из 2021. године (*Impact Assessment Report, Forging a climate-resilient Europe – The new EU Strategy on Adaptation to Climate*)⁵⁶ тако да буде у складу са Уредбом и методологијом за анализу ефеката јавних политика и прописа Републичког секретаријата за јавне политике (РСЈП) представљене у Приручнику за анализу ефеката јавних политика и прописа из априла 2020. године.

Антиципирани утицаји мера и активности прилагођавања су обично дугорочни и имају посредни карактер (на пример, мера успостављања система за праћење климатских промена, њихових утицаја, имплементације и успешности мера прилагођавања на измењене климатске услове, или мера која се односи развој програма истраживања у области адаптације на климатске промене). Такође, предвиђене мере се често тек треба да створе предуслове (регулаторне или информативне едукативне мере) или се спроводе са другим инструментима односно повезане су са мерама и активностима других секторских јавних политика, што чини утврђивање или приписивање директног утицаја мерама предвиђених програмом комплексним и захтева сагледавање са дугорочном димензијом.

Наиме, у односу на друге области јавних политика постоје бројна ограничења за примену постојећих приступа у овој процени, односно методима процене ефеката мера прилагођавања (адаптације) на климатске промене:

- Мере прилагођавања по правилу имају одложене или нелинеарне утицаје и дугорочне користи, због чега је комплексно сагледати њихов утицај у кратком временском оквиру у смислу ефекта самог прилагођавања, због чега је и за главни циљ програма препознато повећање капацитета за остваривање а не достизање саме отпорности.

- Мере прилагођавања подразумевају изградњу механизма који треба да превазиђе зависности од других фактора, као што су на пример спремност и знање за спровођење успешне адаптације од стране грађана и других заинтересованих страна. Прилагођавање укључује суочавање са вишеструким и корелисаним факторима.

- Мере прилагођавања на националном нивоу углавном не могу спроводити у пракси активности које конкретно ублажавају утицаје климатских промена, већ стварају окружење које доводи да се такве активности обављају кроз различите секторе, од стране људи, предузетника, итд. Планирање мера прилагођавања на националном нивоу и нивоу локације где се спроводи у пракси се различито сагледава. У овом смислу треба разумети да мере прилагођавања које се на пример односе на системске измене у овом програму, заправо имају претпостављени ефекат на планирање мере која се спроводи у пракси. Одавде следи:

- Бројне мере прилагођавања посредно утичу на остварење циља, што њихово мерење чини комплекснијим.

- Мере прилагођавања су зависне од контекста и могу имати различите и локализоване утицаје.

Док је за финансијске ефекте спроведена детаљна процена, могућност примене квантитативне процена мера прилагођавања другим областима је ограничена. Стога, је приступ анализи ефеката мера, као и у случају других земаља, односно израде Стратегије ЕУ претежно квалитативног карактера. С обзиром на природу мера у највећем броју случајева није могуће приказати монетизоване трошкове и користи у истој мери као што је то могуће за друге области јавних политика.

Табела 1. Анализа ефеката мера из Акционог плана Програма прилагођавања на измењене климатске услове 2023–2030. године

С обзиром да није могуће приписати новчано изражену вредност за највећи број усвојених мера, анализа користи квалитативни приступ. Значај ефекта означен је латиничним словом Х (икс), тако да је за значајне ефекте у одговарајућу колону уписано XXX, за ефекте средње величине XX, за мале ефекте X, а у случају незнатних ефеката или ако их нема (-). Како су мере проистекле из анализе ризика и представљају оптимално решење за остваривање општег циља програма, односно одређене по процени њихових ефекта на решење које је потребно, могућност за потребна улагања, потенцијалне препреке у спровођењу и уопште начела добре адаптације, односно испуњавање услова да се спречи погрешна адаптација (*maladaptation*), овај преглед ефеката само представља сажетак о њиховим ефектима категорисаним у пет група. Узимајући у обзир горенаведене коментаре о комплексности мера прилагођавања, треба имати у виду да дејство мера је мултидимензионално и међузависно у смислу приказаних категорија. По поступку како су одређене мере, негативни ефекти у односу на учинак се не очекују ни код једне мере. Свака мера има већи позитиван ефекат, него што је потребно улагање. Код финансијских ефеката посматрају се потребна процењена средства која се финансирају из буџета, тако да веће издвајање представља већи ефекат, али у финансијски ефекат није узет у обзир процена будуће добити од спровођења мере, већ само њено коштање у односу на укупан потребан буџет. Тежиште у процене других ефеката је оквиру краткорочне димензије, а пошто представљају компоненте за креирање механизма за прилагођавање, односно процеса које треба непрекидно да се одвија у будућности,

њихови дугорочни ефекти су максимални, и то нарочито у социјалним, економским и ефектима на животну средину. Ово је у складу са методологијом креирања одрживе адаптације.

Мера бр.		Финансијски ефекти	Економски ефекти	Социјални ефекти	Ефекти на животну средину	Управљачки ефекти
Посебни циљ 1: Повећање свести, унапређење знања и разумевања утицаја климатских промена и њихових последица						
1.1	Успостављање система за праћење климатских промена, њихових утицаја, имплементације и успешности мера прилагођавања на измењене климатске услове	X	XXX	XX	X	XXX
1.2	Развој програма истраживања у области адаптације на климатске промене	X	X	X	X	XX
1.3	Укључивање суше као мултидимензионалне климатске опасности у систем праћења, правовременог обавештавања, праћења утицаја, укључујући и штете и губитке	X	X	XX	XXX	XXX
1.4	Побољшање спремности грађана Републике Србије на временске и климатске екстреме	XX	XXX	XX	XX	XX
1.5	Повећање отпорности ливада и пашњака на климатске промене	X	X	X	X	X
1.6	Јачање капацитета и подизање знања ради прилагођавања пољопривредне производње на климатске промене	X	XX	XX	XX	X
1.7	Унапређење агрометеоролошких сервиса ради обезбеђивања потребних информација за повећање отпорности пољопривредне производње на климатске промене	XX	XXX	X	XX	XXX
1.8	Јачање капацитета за остваривање отпорности шумских екосистема на измењене климатске услове	X	X	X	XX	XX
1.9	Унапређење знања и информација за процену развоја различитих типова шума у будућим климатским условима	X	X	X	XXX	XXX
1.10	Анализа утицаја климатских промена на хидролошке параметре релевантне за планирање у сектору енергетике	X	XX	X	X	XX
1.11	Процене промена у режиму расподеле степен дани грејања и степен дани хлађења у условима климатских промена и развој система за праћење и прогнозу степен дани грејања и степен дани хлађења, ради унапређења планирања капацитета за производњу енергије	X	XX	X	X	X
1.12	Унапређење превенције и праћења утицаја климатских промена на здравље људи	X	X	X	X	XX
1.13	Израда методологије за праћење стања и процену рањивости биодиверзитета на климатске промене	X	X	X	XX	XX
Посебни циљ 2: Успостављање и јачање капацитета за системско спровођење процеса прилагођавања на измењене климатске услове од националног до локалног нивоа						
2.1	Праћење спровођења мера са користима у процесу прилагођавања измењене климатске услове при укључивању зелених аспеката у документа јавних политика	X	X	X	XX	XXX
2.2	Унапређење процене ризика од катастрофа укључивањем промена учесталости и интензитета климатских опасности услед климатских промена	X	X	X	XX	XX
2.3	Решавање регулаторних питања у начину коришћења земљишта ради ублажавања и спречавања процеса деградације	X	XX	X	XX	X

Мера бр.		Финансијски ефекти	Економски ефекти	Социјални ефекти	Ефекти на животну средину	Управљачки ефекти
2.4	Измена регулаторног оквира за планирање и газдовање шума у погледу прилагођавања на измењене климатске услове	X	X	X	X	XX
2.5	Повећање отпорности урбаних средина на измењене климатске услове унапређењем зелене инфраструктуре	XX	X	XX	XX	X
Посебни циљ 3: Повећање отпорности на климатске промене критичне инфраструктуре и природних ресурса						
3.1	Оптимизација наводњавања у складу са потребама и ресурсима	X	X	X	X	XX
3.2	Процена рањивости и ризика за путну инфраструктуру услед утицаја климатских промена	X	X	X	X	XX
3.3	Подршка јединицама локалних самоуправа у спровођењу прилагођавања на климатске промене кроз јачање зелене инфраструктуре	XX	X	X	XX	X
Посебни циљ 4: Унапређење финансијске подршке за спровођење процеса прилагођавања на измењене климатске услове						
4.1	Праћење зелених расхода у буџету Републике Србије који доприносе процесу прилагођавања на измењене климатске промене	XXX	X	X	XX	XXX
4.2	Јачање капацитета за остваривање повећаних потреба за правовремено информисање о климатским и временским условима	XX	X	X	XX	XX
4.3	Унапређење заштите вишегодишњих засада од екстремних временских услова	XXX	XX	X	X	X
4.4	Повећање отпорности сточарске производње на климатске промене	XX	XX	X	X	X

56 European Commission (2021). *Impact Assessment Report, Forging a climate-resilient Europe – The new EU Strategy on Adaptation to Climate*. European Commission, Brussels, available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021SC0025>. За потребе израде поменуте стратегије израђене су „мини“ процене изабраних мера, према утврђеним критеријумима.

Анекс: Процена ефеката мера

У наставку документа као допуна анализи ефеката мера дат је детаљнија процена ефеката за укупно десет мера из Програма прилагођавања на измењене климатске услове 2023–2030. године. За детаљнију процену ефеката мера у форми мини-процена ефеката мера изабране су следеће мере из Акционог плана који прати овај програм:

- 1) Мера 1.1.: Успостављање система за праћење климатских промена, њихових утицаја, имплементације и успешности мера прилагођавања на измењене климатске услове,
- 2) Мера 1.3.: Побољшање спремности грађана Републике Србије на временске и климатске екстреме,
- 3) Мера 1.4.: Укључивање суше као мултидимензионалне климатске опасности у систем праћења, правовременог обавештавања, праћења утицаја, укључујући и штете и губитке,
- 4) Мера 1.6: Јачање капацитета и подизање знања ради прилагођавања пољопривредне производње на климатске промене,
- 5) Мера 1.7: Унапређење агрометеоролошких сервиса ради обезбеђивања потребних информација за повећање отпорности пољопривредне производње на климатске промене,
- 6) Мера 2.1.: Праћење спровођења мера са користима у процесу прилагођавања измењене климатске услове при укључивању зелених аспеката у документа јавних политика,
- 7) Мера 2.5.: Повећање отпорности урбаних средина на измењене климатске услове унапређењем зелене инфраструктуре,
- 8) Мера 3.3.: Подршка јединицама локалних самоуправа у спровођењу прилагођавања на климатске промене кроз јачање зелене инфраструктуре,
- 9) Мера 4.1.: Праћење зелених расхода у буџету Републике Србије који доприносе процесу прилагођавања на измењене климатске промене,
- 10) Мера 4.2.: Јачање капацитета за остваривање повећаних потреба за правовремено информисање о климатским и временским условима.

Селекција мера за процене ефеката је извршена с циљем фокусирања на мере са највишим процењеним директним утицајем. Селекција је заснована на претходном прегледу који је узео у обзир врсте утицаја које свака мера може имати према члану 24. Уредбе о методологији управљања јавним политикама. Такође, посматрана је мерљивост тих утицаја према показатељима на нивоу мере, да ли мере намећу значајне трошкове

заинтересованим странама, као и значај појединачних активности унутар мера. Тиме су изабране мере које ће имају најрелевантније и квантитативно или квалитативно мерљиве економске, социјалне и еколошке и друге утицаје.

Оцене ефеката идентификованих мера пружају анализу утицаја на основу прегледа литературе и претпостављених путева утицаја идентификованих мера, са циљем идентификовања ефеката у односу на *Status-Quo* сценарио.

МЕРА 1.1: Успостављање система за праћење климатских промена, њихових утицаја, имплементације и успешности мера прилагођавања на измењене климатске услове

I. Опис мере и списак активности

Мера подразумева:

- Праћење климатских промена – унапређење праћења климатских промена кроз портал са геореференцираним климатским подацима, који се редовно ажурира и омогућава преузимање података
- Праћење утицаја климатских промена кроз унапређен систем за праћење штета и губитака
- Праћење имплементације и успешности мера прилагођавања кроз систем извештавања о спроведеним мерама и резултатима.

Мера подразумева и усвајање подзаконског акта о извештавању о реализацији Програма прилагођавања у складу са чланом 15. Закона о климатским променама, чиме се омогућава и праћење утицаја климатских промена на локалном нивоу, укључујући и климатске опасности као што су суше, поплаве, итд.

Овом мером предложене су следеће активности:

- 1) Усвајање подзаконског акта о извештавању о реализацији Програма прилагођавања у складу са члан 15. Закона о климатским променама,
- 2) Израда Методологије за процену штета, губитака и потреба од елементарних и других непогода, која у себи садржи штете, губитке и утицаје изазване климатским променама,
- 3) Развој, одржавање и ажурирање портала са геореференцираним климатским подацима.

II. Релевантност мере

Ова мера омогућава развој и успостављање система за праћење успешности мера за повећање отпорности на климатске промене, који је кључан и за извештавање према Оквирној конвенцији Уједињених нација о промени климе, као и Споразуму из Париза, са додатним користима у извештавању према другим Конвенцијама Уједињених нација. Овим ће се обезбедити и потребне информације и подаци за даље унапређивање разумевања утицаја климатских промена и развоја мера за повећање отпорности.

III. Полазно основа, контекст у којем се мера спроводи

У Републици Србији тренутно не постоји адекватан систем за праћење успешности мера за повећање отпорности на климатске промене. Успостављање таквог система би се смањили ризици повезаних са повећањем учесталости екстремних временских догађаја, повећали капацитети за опоравак услед тако насталих штета штета и допринело укупном повећању отпорности Републике Србије на климатске опасности.

IV. Логика интервенције

Мера треба се успостави систем праћења индикатора утицаја промена климе, планирања и спровођења адаптације кроз усвајање релевантних подзаконских аката, израда индекса за праћење адаптације и успешности реализације мера адаптације на климатске промене у рањивим секторима и успостављање методологије за процену штета и губитака изазваних утицајима климатских промена система процена и праћење штета и губитака.

V. Интервенциона логика мере (Теорија промене)

Резултат (<i>Output</i>)	Исход (<i>Outcome</i>)	Ефекат (<i>Impact</i>)
1) Подзаконски акт о извештавању о реализацији Програма прилагођавања 2) Методологије за процену штета, губитака и потреба од елементарних и других непогода 3) Функционалан портала са геореференцираним климатским подацима	1) Унапређен мониторинг систем за праћење успешности мера за повећање отпорности на климатске промене и штета и губитака насталих услед измењених климатских услова 2) Унапређена евалуација мера за повећање отпорности на климатске промене 3) Повећана ефективност мера за повећање отпорности на климатске промене	1) Повећан капацитет за остваривање веће отпорности на климатске опасности

VI. Очекиван утицај у односу на базни сценарио „Status-Quo“ опцију

Успостављањем адекватног мониторинг система омогућава се прикупљање поузданих и свеобухватних података о резултатима и ефикасности спроведених политика. Ови подаци омогућавају доносиоцима одлука да процене напредак, идентификују успешне интервенције и одреде области које захтевају побољшање. Друго, мониторинг систем пружа основу засновану на доказима за доношење одлука и унапређење политика. Омогућава доносиоцима одлука да доносе информисане прилагођаје постојећим политикама, стратегијама и алокацији ресурса на основу реалних информација. Поред тога, мониторинг систем промовише транспарентност и одговорност пружајући мерљиве показатеље и метрике за процену перформанси политика прилагођавања климатским променама. Омогућава заинтересованим странама да прате утицај својих акција и обезбеђује ефикасно коришћење ресурса. Свеукупно, мониторинг систем побољшава процес евалуације, омогућавајући доносиоцима одлука да процене ефикасност политика прилагођавања климатским променама, доносе одлуке засноване на подацима и континуирано унапређују своје напоре у решавању климатских промена.

Табела 2. Укупна процењена финансијска средства за финансирање мере 1.1 за период 2024–2026, у хиљадама РСД (000 РСД)

Активност	2024.	2025.	2026.
Укупно издвојено средстава Програмом	8.000	16.000	0

Табела 3. Анализа ефеката мере 1.1 Успостављање система за праћење климатских промена, њихових утицаја, имплементације и успешности мера прилагођавања на измењене климатске услове

У нашем примеру, значај ефекта означен је латиничним словом х (икс), тако да је за значајне ефекте у одговарајућу колону уписано ххх, за ефекте средње величине хх, за мале ефекте х, а у случају незнатних ефеката или ако их нема (-).

Активност	Тип ефекта (Директни/Индиректни)	Величина очекиваног ефекта	Значај за заинтересоване стране	Вероватноћа наступања ефекта	Дужина трајања
Финансијски ефекти					
Ефекти по јавне приходе	-	-	-	-	-
Трошкови спровођења	Директни	Х	Х	ХХ	Х
Међународне финансијске обавезе	-	-	-	-	-
Расходи других институција	Директни	Х	ХХ	ХХ	Х
Економски ефекти					
Трошкови примене прописа	-	-	-	-	-
Административни трошкови	-	-	-	-	-
Конкурентност/ефекти по специфичне привредне секторе	Индиректни	Х	ХХ	ХХ	ХХХ
Ефекти по конкуренцију	-	-	-	-	-
Трансфер технологије и примена иновација	-	-	-	-	-
Ефекти по потрошаче	-	-	-	-	-
Ефекти по квалитет и статус радне снаге и положај послодавца	Индиректни	Х	Х	Х	Х
Ефекти по микро, мала и средња предузећа	Индиректни	Х	Х	Х	Х
Социјални ефекти					
Специфичне групе/дистрибутивни ефекти	Индиректни	Х	ХХ	ХХ	Х
Тржиште рада и запошљавање	-	-	-	-	-
Дискриминација	-	-	-	-	-
Регионални аспект	Индиректни	Х	ХХ	ХХ	ХХ
Промена финансирања, квалитета и доступности система социјалне заштите, здравственог система или система образовања	Индиректни	Х	ХХ	Х	Х
Ефекти на животну средину					
Квалитет воде, хране ...	Индиректни	Х	ХХ	ХХХ	ХХХ
Квалитет и структура екосистема	Индиректни	Х	ХХ	ХХХ	ХХХ
Здравље људи	Индиректни	Х	ХХ	ХХХ	ХХХ
Ризик по животну средину	Директни	Х	ХХ	ХХХ	ХХХ
Заштита и коришћење земљишта	Индиректни	Х	ХХ	ХХХ	ХХХ
Управљачки ефекти					
Организационе и институционалне промене	Индиректни	Х	Х	Х	Х
Сагласност са постојећим прописима	Директни	ХХ	ХХ	ХХХ	Х
Владавина права и безбедност	Индиректни	Х	Х Х	Х	Х
Одговорност и транспарентност рада јавне управе	Директни	ХХХ	ХХХ	ХХХ	ХХХ

МЕРА 1.3: Побољшање спремности грађана Републике Србије на временске и климатске екстреме

I. Опис мере и списак активности

Ова мера се односи на унапређење продуката Републичког хидрометеоролошког завода и начина ширења информација, што омогућава да грађани, привреда, укључујући приватни сектор, буду правовремено обавештени о наступајућим временским условима и потенцијалним последицама, различитих временских размера (од дугорочних до краткорочних прогноза), и са потребним просторним разлагањем (прогнозе високе резолуције), како би ублажили или спречили негативне утицаје и искористили потенцијалне користи. Ова мера подразумева унапређење израда прогноза и њених продуката са високим просторним разлагањем, и унапређење алата за правовремено ширење информација.

Овом мером предложене су следеће активности:

- 1) Унапређење продуката прогнозе и тестирања унапређених прогноза коришћењем новог НРС система,
- 2) Израда Интернет презентације РХМЗ која подржава потребну дисеминацију унапређених оперативних продуката, информација, прогноза и упозорења.

II. Релевантност мере

Унапређења у прогнози времена и стварање интернет презентација за прогнозу времена од изузетне су важности за спремност грађана на екстремне временске услове. Прецизне и правовремене временске прогнозе пружају кључне информације које омогућавају појединцима и заједницама да се ефикасно припреме и одговоре на надолazeће екстремне временске догађаје. Коришћењем напредних метеоролошких модела и аналитике података, модерне технике прогнозе времена омогућавају прецизнија предвиђања екстремних временских појава. Ове информације омогућавају грађанима да предузму превентивне мере попут како би умањили ризике и осигурали своју безбедност током екстремних временских услова. Интернет презентација за прогнозу времена служи као приступачне платформе које појединцима омогућавају приступ поузданим прогнозама, упозорењима и хитним информацијама, олакшавајући информисано доношење одлука и промовисање спремности и отпорности грађана у сусрету с озбиљним временским догађајима.

III. Полазно основа, садашњи контекст и којем се мера спроводи

У Републици Србији тренутно не постоје одговарајући производи Републичког хидрометеоролошког завода, као ни интернет сервис који би у потпуности могао да одговори потребама за тачнијим временским прогнозама и обавештавању јавности проузроковане измењеним климатским условима. Унапређењем производа прогнозе времена и информисаности становништва би се омогућила правовремена реакција становништва и институција и смањено ризик од последица екстремних временских догађаја.

IV. Логика интервенције

Мера треба да унапреди производе Републичког хидрометеоролошког завода и начина ширења информација у циљу правовременог и потпуног обавештавања о наступајућим изменама времена

V. Интервенциона логика мере (Теорија промене)

Резултат (Output)	Исход (Outcome)	Ефекат (Impact)
1) Унапређени производи прогнозе 2) Интернет презентација РХМЗ	1) Унапређен систем прогнозирања временских прилика РХМЗ-а 2) Унапређена информисаност становништва о наступајућим изменама временских прилика	1) Повећан капацитет за остваривање веће отпорности на климатске опасности

VI. Очекиван утицај у односу на базни сценарио „Status-Quo“ опцију

Правовремене и прецизне временске прогнозе би омогућиле људима да се унапред припреме за долазеће екстремне временске догађаје. Ово би омогућило грађанима да донесу информисане одлуке о евакуацији, заштити имовине и прилагођавању свакодневног живота како би се умањили ризици и осигурала сигурност. Друго, унапређене интернет презентације би пружиле једноставан начин за приступ тачним и поузданим информацијама о временским условима. Грађани би на једноставнији начин приступили информацијама о упозорењима и хитним информацијама које су кључне за доношење брзих одлука и адекватну припрему. Наведеним активностима би се омогућило грађанима да буду обавештени и да повећају отпорност у суочавању с екстремним временским условима. Потенцијални економски ефекти, односно смањење вероватноће, као и смањење величине штете могу бити изузетно велики.

Табела 4. Укупна процењена финансијска средства за финансирање мере 1.3 за период 2024–2026, у хиљадама РСД (000 РСД)

Активност	2024.	2025.	2026.
Укупно издвојено средстава Програмом	15.000	35.000	15.000

Табела 5. Анализа ефеката мере 1.3 Побољшање спремности грађана Републике Србије на временске и климатске екстреме

У нашем примеру, значај ефекта означен је латиничним словом х (икс), тако да је за значајне ефекте у одговарајућу колону уписано ххх, за ефекте средње величине хх, за мале ефекте х, а у случају незнатних ефеката или ако их нема (-).

Активност	Тип ефекта (Директни/Индиректни)	Величина очекиваног ефекта	Значај за заинтересоване стране	Вероватноћа наступања ефекта	Дужина трајања
Финансијски ефекти					
Ефекти по јавне приходе	-	-	-	-	-
Трошкови спровођења	Директни	Х	Х	ХХ	Х
Међународне финансијске обавезе	-	-	-	-	-
Расходи других институција	Директни	Х	ХХ	ХХ	Х
Економски ефекти					
Трошкови примене прописа	-	-	-	-	-
Административни трошкови	-	-	-	-	-
Конкурентност/ефекти по специфичне привредне секторе	Индиректни	Х	ХХ	ХХ	ХХХ
Ефекти по конкуренцију	-	-	-	-	-
Трансфер технологије и примена иновација	-	-	-	-	-
Ефекти по потрошаче	Индиректни	Х	Х	Х	Х
Ефекти по квалитет и статус радне снаге и положај послодавца	Индиректни	Х	Х	Х	Х

Активност	Тип ефекта (Директни/Индиректни)	Величина очекиваног ефекта	Значај за заинтересоване стране	Вероватноћа наступања ефекта	Дужина трајања
<i>Ефекти по микро, мала и средња предузећа</i>	<i>Индиректни</i>	X	X	X	X
Социјални ефекти					
<i>Специфичне групе/дистрибутивни ефекти</i>	<i>Индиректни</i>	X	X	X	X
<i>Тржиште рада и запошљавање</i>	–	–	–	–	–
<i>Дискриминација</i>	–	–	–	–	–
<i>Регионални аспект</i>	<i>Индиректни</i>	X	X	X	X
<i>Промена финансирања, квалитета и доступности система социјалне заштите, здравственог система или система образовања</i>	<i>Индиректни</i>	X	XX	X	X
Ефекти на животну средину					
<i>Квалитет воде, хране ...</i>	–	–	–	–	–
<i>Квалитет и структура екосистема</i>	–	–	–	–	–
<i>Здравље људи</i>	<i>Индиректни</i>	X	XXX	XXX	XXX
<i>Ризик по животну средину</i>	–	–	–	–	–
<i>Заштита и коришћење земљишта</i>	–	–	–	–	–
Управљачки ефекти					
<i>Организационе и институционалне промене</i>	<i>Индиректни</i>	X	X	X	X
<i>Сагласност са постојећим прописима</i>	–	–	–	–	–
<i>Владавина права и безбедност</i>	–	–	–	–	–
<i>Одговорност и транспарентност рада јавне управе</i>	<i>Директни</i>	XXX	XXX	XXX	XXX

МЕРА 1.4: Укључивање суше као мултидимензионалне климатске опасности у систем праћења, правовременог обавештавања, праћења утицаја, укључујући и штете и губитке

I. Опис мере и списак активности

Проблем повећане учесталости и интензитета суше препознато је у различитим секторима, утиче на квалитет и квантитет приноса, опстанак и развој шумских екосистема, на доступност воде, путну инфраструктуру, итд. Стога је потребно утврдити методологију за праћење суше, од значаја за све релевантне секторе у Републици Србији, узимајући у обзир све аспекте ове климатске опасности (метеоролошка, хидролошка, земљишна, физиолошка, итд.), као и временске димензије за које се идентификује: од дугорочних до краткорочних.

Овом мером предложене су следеће активности:

1) Израда методологије за праћење суше, од значаја за све релевантне секторе у Републици Србији, узимајући у обзир све аспекте ове климатске опасности (метеоролошка, хидролошка, земљишна, физиолошка, итд.), као и временске димензије за које се идентификује: од дугорочних до краткорочних.

II. Релевантност мере

Израда и примена ове методологије је предуслов за унапређење праћења суше, за идентификацију утицаја, укључујући процену штета и губитака, као и за унапређење система раних најава.

III. Полазно основа, садашњи контекст и којем се мера спроводи

У Републици Србији тренутно термин суше није дефинисан на начин да омогућава систему адекватан одговор ефектима које суша може да изазове. Тренутне дефиниције суше нису дефинисане по погођеним секторима са индикаторима за њену квантификацију (израчунавање) ради категоризације нивоа опасности од утицаја суше. Такође, не постоји методологију за праћење суше и проглашења елементарне непогоде услед суша.

IV. Логика интервенције

Мером се креира методолошки оквир за дефинисање појма суше по различитим секторима са индикаторима за њену квантификацију (израчунавање) ради категоризације нивоа опасности од утицаја суше.

V. Интервенциона логика мере (Теорија промене)

Резултат (<i>Output</i>)	Исход (<i>Outcome</i>)	Ефекат (<i>Impact</i>)
1) Методологија за праћење суше, од значаја за све релевантне секторе у Републици Србији, узимајући у обзир све аспекте ове климатске опасности	1) Унапређено праћење, система ране најаве и идентификација утицаја суше, као и процена штета и губитака настали услед суше,	1) Повећан капацитет за остваривање веће отпорности на климатске опасности

VI. Очекиван утицај у односу на базни сценарио „Status-Quo“ опцију

Имати одговарајућу дефиницију суше изузетно је корисно у контексту правилног система праћења и идентификације ефеката, штета и трошкова суше. Јасна и прецизна дефиниција омогућава доследно разумевање шта чини сушни догађај, омогућавајући прецизно праћење и процену његових утицаја. Успостављањем специфичних критеријума и индикатора, доносиоци политика, научници и заинтересоване стране могу ефикасно

пратити и мерити озбиљност суше, њен трајање и просторни обухват. Ове информације су од виталног значаја за идентификацију региона и сектора највише погођених сушом, процену расположивости водних ресурса, пољопривредне губитке, еколошке последице и економске трошкове. Са снажном дефиницијом, доносиоци одлука могу развити циљане стратегије и применити одговарајуће мере ублажавања како би умањили утицаје суше, заштитили угрожене заједнице и обезбедили одрживо управљање водним ресурсима. Додатно, стандардизована дефиниција олакшава ефикасну комуникацију и координацију међу различитим заинтересованим странама укљученим у управљање сушом, омогућавајући правовремени одговор и подстицање сарадње у припреми за сушу и напорима за одговор на њу.

Табела 6. Укупна процењена финансијска средства за финансирање мере 1.4 за период 2024–2026, у хиљадама РСД (000 РСД)

Активност	2024.	2025.	2026.
Укупно издвојено средстава Програмом	0	1.950	1.000

Табела 7. Анализа ефеката мере 1.4 укључивање суше као мултидимензионалне климатске опасности у систем праћења, правовременог обавештавања, праћења утицаја, укључујући и штете и губитке

У нашем примеру, значај ефекта означен је латиничним словом х (икс), тако да је за значајне ефекте у одговарајућу колону уписано ххх, за ефекте средње величине хх, за мале ефекте х, а у случају незнатних ефеката или ако их нема (-).

Активност	Тип ефекта (Директни/Индиректни)	Величина очекиваног ефекта	Значај за заинтересоване стране	Вероватноћа наступања ефекта	Дужина трајања
Финансијски ефекти					
Ефекти по јавне приходе	-	-	-	-	-
Трошкови спровођења	Директни	Х	Х	ХХ	Х
Међународне финансијске обавезе	-	-	-	-	-
Расходи других институција	-	-	-	-	-
Економски ефекти					
Трошкови примене прописа	-	-	-	-	-
Административни трошкови	-	-	-	-	-
Конкурентност/ефекти по специфичне привредне секторе	Индиректни	Х	ХХ	ХХ	Х
Ефекти по конкуренцију	-	-	-	-	-
Трансфер технологије и примена иновација	-	-	-	-	-
Ефекти по потрошаче	Индиректни	Х	Х	Х	Х
Ефекти по квалитет и статус радне снаге и положај послодавца	-	-	-	-	-
Ефекти по микро, мала и средња предузећа	Индиректни	Х	Х	Х	Х
Социјални ефекти					
Специфичне групе/дистрибутивни ефекти	Индиректни	Х	Х	Х	Х
Тржиште рада и запошљавање	-	-	-	-	-
Дискриминација	-	-	-	-	-
Регионални аспект	Индиректни	Х	Х	Х	Х
Промена финансирања, квалитета и доступности система социјалне заштите, здравственог система или система образовања	-	-	-	-	-
Ефекти на животну средину					
Квалитет воде, хране ...	Индиректни	Х	ХХХ	ХХХ	ХХХ
Квалитет и структура екосистема	Индиректни	Х	ХХХ	ХХХ	ХХХ
Здравље људи	Индиректни	Х	ХХХ	ХХХ	ХХХ
Ризик по животну средину	-	-	-	-	-
Заштита и коришћење земљишта	Индиректни	Х	ХХХ	ХХХ	ХХХ
Управљачки ефекти					
Организационе и институционалне промене	Индиректни	Х	ХХХ	ХХХ	ХХХ
Сагласност са постојећим прописима	-	-	-	-	-
Владавина права и безбедност	-	-	-	-	-
Одговорност и транспарентност рада јавне управе	Директни	ХХХ	ХХХ	ХХХ	ХХХ

МЕРА 1.6: Јачање капацитета и подизање знања ради прилагођавања пољопривредне производње на климатске промене

I. Опис мере и списак активности

Услед велике изложености пољопривредне производње климатским променама, неопходно је обезбедити правовремену и одговарајућу едукацију пољопривредних произвођача о климатским опасностима и мерама прилагођавања, али и ојачати националне капацитете за доношење одлука у оквиру пољопривредне производње.

Овом мером предложене су следеће активности:

- 1) Израда приручника за прилагођавање на измењене климатске услове према врстама пољопривредне производње за потребе едукације ПССС;
- 2) Укључивање смерница из приручника за адаптацију по секторима у систем сертификације за ПСС;
- 3) Спровођење обука и радионица за адаптацију пољопривредне производње, по секторима, за ПСС и друге заинтересоване стране;
- 4) Израда методологије за допуне и измене рејонизације воћарских производних подручја у условима климатских промена;
- 5) Израда методологије за допуне и измене рејонизације виноградарских производних подручја у условима климатских промена;
- 6) Израда студије о повољностима услова гајења и ризицима ратарске производње у условима климатских промена са препорукама за адаптацију;
- 7) Израда студије о повољностима услова гајења и ризицима сточарске производње у условима климатских промена са препорукама за адаптацију.

II. Релевантност мере

Кроз израду приручника за прилагођавање воћарске, виноградарске, ратарске и сточарске производње на измењене климатске услове и укључивање истих у систем сертификације и спровођењу обука и радионица за адаптацију пољопривредне производње јачају се капацитети и подиђу знања Пољопривредних саветодавних и стручних службе Србије. Затим у циљу сагледавања утицаја климатских промена на повољности и ризике у производњи врши се усклађивање рејонизације воћарских и виноградарских производних подручја односно производње кроз њихове измене и допуне. На крају, израдом одговарајућих студија идентификоваће се повољности и ризици у сточарској и ратарској производњи насталих као резултат измењених климатских услова, као и просторно мапирање и препоруке за прилагођавање производње измењеним климатским условима.

III. Полазно основа, садашњи контекст и којем се мера спроводи

У Републици Србији тренутно унапређење институционалних и стручних капацитета из домена сагледавање изложености пољопривредне производње климатским променама није решено на системском нивоу. Индивидуалан напор и спознаја значаја прилагођавања пољопривредне производње измењеним климатским условима није довољна за адекватну припрему на надоласеће изазове у пољопривредној и сточарској производњи.

IV. Логика интервенције

Мера подразумева јачање институционалних капацитета и подизање знања у циљу прилагођавања пољопривредне производње кроз израду приручника за адаптацију на измењене климатске околности воћарске, виноградарске, ратарске и сточарске производње, укључивање правилника за адаптацију по секторима у систем сертификације за ПСС, израду и измене и допуне методологија рејонизације. Едукација о доступности и коришћењу прогностичких продуката и могућих мера које могу ублажити негативне последице временских екстрема.

V. Интервенциона логика мере (Теорија промене)

Резултат (<i>Output</i>)	Исход (<i>Outcome</i>)	Ефекат (<i>Impact</i>)
1) Приручника за прилагођавање на измењене климатске услове према врстама пољопривредне производње 2) Измењен систем сертификације за ПСС 3) Обука и радионица за адаптацију пољопривредне производње 4) Методологије за допуне и измене рејонизације воћарских производних подручја у условима климатских промена 5) Методологије за допуне и измене рејонизације виноградарских производних подручја у условима климатских промена 6) Студија о повољностима услова гајења и ризицима ратарске производње 7) Студија о повољностима услова гајења и ризицима сточарске производње у условима климатских промена	1) Унапређени институционални и стручни капацитети за прилагођавање пољопривредне и сточарске производње 2) Унапређен методолошки оквир рејонизације у воћарству и виноградарству	1) Повећан капацитет за остваривање веће отпорности на климатске опасности

VI. Очекиван утицај у односу на базни сценарио „Status-Quo“ опцију

Унапређење знања о прилагођавању климатским променама пружа саветницима у пољопривреди знање и алате потребне да помогну пољопривредницима у прилагођавању њихових пракси променљивим климатским условима. То укључује промовисање одрживих техника узгоја, увођење отпорних сорти усева, имплементацију

стратегија управљања водом и усвајање климатски интелигентних пољопривредних пракси. Пружајући ажуриране информације и практичне смернице, ови саветници могу помоћи пољопривредницима да умање ризике, оптимизују употребу ресурса и повећају отпорност на климатске изазове. Такође, реионизација пољопривредне производње подразумева прелазак ка локализованим и диверсификованим пољопривредним системима, смањујући зависност од спољних улагања и побољшавајући екосистемску услугу. Овај приступ унапређује пољопривредну отпорност путем веће самоодрживости, смањујући рањивост на спољне шокове и промовишући еколошку одрживост. Свеукупно, ова унапређења оснажују пољопривреднике да се суоче са неизвесностима климатских промена, побољшају продуктивност и допринесу дугорочној сигурности хране и одрживом развоју пољопривреде.

Табела 8. Укупна процењена финансијска средства за финансирање мере 1.6 за период 2024–2026, у хиљадама РСД (000 РСД)

Активност	2024.	2025.	2026.
Укупно издвојено средстава Програмом	300	1.200	900

Табела 9. Анализа ефеката мере 1.6 Јачање капацитета и подизање знања ради прилагођавања пољопривредне производње на климатске промене

У нашем примеру, значај ефекта означен је латиничним словом х (икс), тако да је за значајне ефекте у одговарајућу колону уписано ххх, за ефекте средње величине хх, за мале ефекте х, а у случају незнатних ефеката или ако их нема (-).

Активност	Тип ефекта (Директни/ Индиректни)	Величина очекиваног ефекта	Значај за заинтересоване стране	Вероватноћа наступања ефекта	Дужина трајања
Финансијски ефекти					
Ефекти по јавне приходе	-	-	-	-	-
Трошкови спровођења	Директни	Х	Х	ХХ	Х
Међународне финансијске обавезе	-	-	-	-	-
Расходи других институција	-	-	-	-	-
Економски ефекти					
Трошкови примене прописа	-	-	-	-	-
Административни трошкови	-	-	-	-	-
Конкурентност/ефекти по специфичне привредне секторе	Индиректни	Х	ХХ	ХХ	ХХ
Ефекти по конкуренцију	-	-	-	-	-
Трансфер технологије и примена иновација	Индиректни	Х	ХХХ	ХХ	ХХХ
Ефекти по потрошаче	Индиректни	Х	Х	Х	Х
Ефекти по квалитет и статус радне снаге и положај послодавца	-	-	-	-	-
Ефекти по микро, мала и средња предузећа	Индиректни	Х	ХХ	ХХ	ХХ
Социјални ефекти					
Специфичне групе/дистрибутивни ефекти	Индиректни	Х	Х	Х	Х
Тржиште рада и запошљавање	-	-	-	-	-
Дискриминација	-	-	-	-	-
Регионални аспект	Индиректни	Х	Х	Х	Х
Промена финансирања, квалитета и доступности система социјалне заштите, здравственог система или система образовања	-	-	-	-	-
Ефекти на животну средину					
Квалитет воде, хране ...	Индиректни	Х	ХХ	ХХ	ХХ
Квалитет и структура екосистема	Индиректни	Х	ХХ	ХХ	ХХ
Здравље људи	Индиректни	Х	Х	Х	ХХ
Ризик по животну средину	-	-	-	-	-
Заштита и коришћење земљишта	Индиректни	Х	ХХХ	ХХХ	ХХХ
Управљачки ефекти					
Организационе и институционалне промене	Индиректни	Х	Х	Х	Х
Сагласност са постојећим прописима	-	-	-	-	-
Владавина права и безбедност	-	-	-	-	-

Активност	Тип ефекта (Директни/ Индијектни)	Величина очекиваног ефекта	Значај за заинтересоване стране	Вероватноћа наступања ефекта	Дужина трајања
<i>Одговорност и транспарентност рада јавне управе</i>	<i>Директни</i>	<i>XX</i>	<i>XX</i>	<i>XX</i>	<i>XX</i>

МЕРА 1.7: Унапређење агрометеоролошких сервиса ради обезбеђивања потребних информација за повећање отпорности пољопривредне производње на климатске промене

I. Опис мере и списак активности

Развој климатског сервиса Републике Србије са циљем повећања отпорности пољопривредне производње на климатске промене укључује: унапређење мониторинга утицаја климатских промена на сектор пољопривреде, повећања капацитета за пружање правовремених информација ради смањивања ризика у производњи и прилагођавања климатским променама, као и унапређење комуникације између пружаоца правовремених информација и корисника.

Овом мером предложене су следеће активности:

- 1) Анализа могућности коришћења података са метеоролошких станица других институција (ПССС станице...) и упис станица у Регистар станица РХМЗ као допунска мрежа РХМЗ,
- 2) Унапређење система РХМЗ за агрометеоролошки мониторинг повећањем броја метеоролошких, агрометеоролошких станица за мерење влажности земљишта, хидролошких станица површинских и подземних вода,
- 3) Израда нових и унапређених агрометеоролошких продуката у складу са утврђеним потребама корисника (мониторинг и прогностички продукти) за пољопривредну производњу,
- 4) Консултације ради припреме продуката за ПСС и друге заинтересоване стране о продуктима РХМЗ (мониторинг и прогностички продукти) који су од интереса за пољопривредну производњу.

II. Релевантност мере

Проширењем мреже метеоролошких и агрометеоролошких станица станица унапређује се систем прикупљања локализованих и прецизних података о временским обрасцима, флукуацијама температуре, нивоу падавина и другим релевантним климатским варијаблама. Ови подаци омогућавају пољопривредницима доношење информисаних одлука о распореду садње, управљању наводњавањем, контроли штеточина и избору усева. Додатно, напредак у техникама прогнозе времена, као што су дугорочне прогнозе, сезонска предвиђања и климатске пројекције, пружају драгоцене информације за стратешко планирање и управљање ризиком у пољопривреди. Пољопривредници могу прилагодити своје праксе и користити технике отпорне на климатске промене на основу прогноза, чиме побољшавају способност да се суоче с променљивим климатским условима, смање губитке усева и оптимизују коришћење ресурса. Коначно, ова унапређења у прогнози времена доприносе изградњи отпорности пољопривредних система у сусрету с климатским променама, промовишу одрживу производњу хране и обезбеђују сигурност хране за будуће генерације.

III. Полазно основа, садашњи контекст и којем се мера спроводи

У Републици Србији тренутно не постоји довољно развијена мрежа метеоролошких и агрометеоролошких станица која би пружила адекватне податке о временским обрацима, влажности земљишта и површинским и подземним водама на локалном нивоу и сходно томе адекватна информисаност пољопривредних произвођача.

IV. Логика интервенције

Мера предвиђа унапређење ефикасности пружање информација о стању топлотних услова и услова влажности и наступајућим временским приликама за потребе пољопривреде кроз унапређење осматрачке агрометеоролошке мреже, израда прогноза (дугорочна, месечна, средњорочна/краткорочна) за потребе пољопривреде и омогућавање доступности овим информацијама са потребном просторном и временском резолуцијом.

V. Интервенциона логика мере (Теорија промене)

Резултат (<i>Output</i>)	Исход (<i>Outcome</i>)	Ефекат (<i>Impact</i>)
1) Анализа могућности коришћења података са метеоролошких станица других институција 2) Повећан број метеоролошких, агрометеоролошких станица за мерење влажности земљишта, хидролошких станица површинских и подземних вода 3) Нови агрометеоролошки продукти 4) Спроведене консултације са ПСС и другим заинтересованим странама	1) Унапређење ефикасности пружање информација о стању топлотних услова и услова влажности и наступајућим временским приликама за потребе пољопривреде	1) Повећан капацитет за остваривање веће отпорности на климатске опасности

VI. Очекиван утицај у односу на базни сценарио „Status-Quo“ опцију

Унапређењем мреже метеоролошких, агрометеоролошких и хидролошких станица биће омогућено прикупљање прецизнијих и локализованих информација о временским условима чиме ће се створити предуслови за ефикасно планирање прилагођавања на измењене климатске услове. Кроз унапређене продукте временске прогнозе, засновани на напредним метеоролошким моделима и анализи података, биће омогућено предвиђање екстремних временских догађаја, сезонских образаца и дугорочних климатских трендова, што је у овом тренутку отежано или неизводљиво. Сва ова унапређења ће створити основу засновану на доказима која ће омогућити доносиоцима одлука, пољопривредницима и другим заинтересованим странама да предузму превентивне мере за ублажавање ризика, оптимизују пољопривредне праксе и унапреде отпорност у сусрет променљивим климатским условима и на крају да минимизирају потенцијалне губитке и максимизирају користи од измењених климатских услова. Коначно, унапређење мрежа метеоролошких и агрометеоролошких станица и производа временске

прогнозе ће допринети изградњи отпорнијих заједница на климатске промене, заштити животних средина и подстицању одрживог развоја.

Табела 10. Укупна процењена финансијска средства за финансирање мере 1.7 за период 2024–2026, у хиљадама РСД (000 РСД)

Активност	2024.	2025.	2026.
Укупно издвојено средстава Програмом	0	14.000	14.809

Табела 11. Анализа ефеката мере 1.7 Унапређење агрометеоролошких сервиса ради обезбеђивања потребних информација за повећање отпорности пољопривредне производње на климатске промене

У нашем примеру, значај ефекта означен је латиничним словом х (икс), тако да је за значајне ефекте у одговарајућу колону уписано ххх, за ефекте средње величине хх, за мале ефекте х, а у случају незнатних ефеката или ако их нема (-).

Активност	Тип ефекта (Директни/ Индиректни)	Величина очекиваног ефекта	Значај за заинтересоване стране	Вероватноћа наступања ефекта	Дужина трајања
Финансијски ефекти					
Ефекти по јавне приходе	Директни	Х	Х	Х	Х
Трошкови спровођења	Директни	ХХ	ХХХ	ХХ	ХХХ
Међународне финансијске обавезе	-	-	-	-	-
Расходи других институција	Директни	ХХ	ХХХ	ХХ	ХХХ
Економски ефекти					
Трошкови примене прописа	-	-	-	-	-
Административни трошкови	-	-	-	-	-
Конкурентност/ефекти по специфичне привредне секторе	Индиректни	Х	ХХ	ХХ	ХХ
Ефекти по конкуренцију	-	-	-	-	-
Трансфер технологије и примена иновација	Индиректни	Х	ХХ	Х	ХХХ
Ефекти по потрошаче	Индиректни	Х	Х	Х	Х
Ефекти по квалитет и статус радне снаге и положај послодавца	-	-	-	-	-
Ефекти по микро, мала и средња предузећа	Индиректни	Х	ХХ	ХХ	ХХ
Социјални ефекти					
Специфичне групе/дистрибутивни ефекти	Индиректни	Х	Х	Х	Х
Тржиште рада и запошљавање	-	-	-	-	-
Дискриминација	-	-	-	-	-
Регионални аспект	Индиректни	Х	Х	Х	Х
Промена финансирања, квалитета и доступности система социјалне заштите, здравственог система или система образовања	-	-	-	-	-
Ефекти на животну средину					
Квалитет воде, хране ...	Индиректни	Х	ХХ	ХХ	ХХ
Квалитет и структура екосистема	Индиректни	Х	ХХ	ХХ	ХХ
Здравље људи	Индиректни	Х	Х	Х	ХХ
Ризик по животну средину	-	-	-	-	-
Заштита и коришћење земљишта	Индиректни	Х	ХХ	ХХ	ХХ
Управљачки ефекти					
Организационе и институционалне промене	Индиректни	Х	Х	Х	Х
Сагласност са постојећим прописима	-	-	-	-	-
Владавина права и безбедност	-	-	-	-	-
Одговорност и транспарентност рада јавне управе	Директни	ХХ	ХХ	ХХ	ХХ

МЕРА 2.1: Праћење спровођења мера са користима у процесу прилагођавања измењене климатске услове при укључивању зелених аспеката у документа јавних политика

I. Опис мере и списак активности

Мера предвиђа израду Смерница за укључивање зелених аспеката у документа јавних политика тако да се препознају мере и активности које се тичу прилагођавања на климатске промене. Овим се подржава системска интеграција процеса прилагођавања на климатске промене у документе јавних политика.

Овом мером предложене су следеће активности:

- 1) Израда Смерница за укључивање зелених аспеката у документа јавних политика тако да се препознају мере и активности које се тичу прилагођавања на измењене климатске услове у националним и локалним ДЈП,
- 2) Спровођење обука за примену Смерница.

II. Релевантност мере

Укључивањем мера прилагођавања у националне документе јавних политика, Влада показује своју посвећеност суочавању са изазовима које климатске промене доносе и заштити социо-економског и еколошког благостања своје земље. Идентификација конкретних мера и активности помаже у вођењу доносилаца политика, заинтересованих страна и заједница у имплементацији ефикасних мера прилагођавања климатским променама. Ово укључивање у документе јавних политика осигурава да прилагођавање на климатске промене и њена митигација постане централна тема за разматрање у процесима доношења одлука у различитим секторима. Осим тога, омогућава алокацију финансијских и техничких ресурса како би се подржала имплементација мера прилагођавања и подстакла координација и сарадња међу различитим заинтересованим странама. Укључивањем прилагођавања климатским променама и њене митигације у националне документе јавних политика, Република Србија може унапредити своју отпорност, минимизирати ризике и искористити могућности које доноси променљива клима, што на крају води одрживом развоју и заштити рањивих заједница.

III. Полазно основа, садашњи контекст и којем се мера спроводи

У Републици Србији тренутно не постоји системско решење којим се омогућава прецизна идентификација свих мера и активности у оквиру националних докумената јавних политика које се односе на прилагођавања на климатске промене.

IV. Логика интервенције

Мером се на системски начин уређују питања интеграције митигације и прилагођавања на измењене климатске услове у документе јавних политика. Смернице ће омогућити сагледавања адекватног приступа и ефекте укључивања зелених аспеката у документа јавних политика. Овом мером ће се поред осталог ојачати и веза између мера усмерених на прилагођавање и буџета Републике Србије.

V. Интервенциона логика мере (Теорија промене)

Резултат (<i>Output</i>)	Исход (<i>Outcome</i>)	Ефекат (<i>Impact</i>)
1) Смерница за укључивање зелених аспеката у документа јавних политика 2) Обука за примену Смерница	1) Унапређен систем сагледавања мера и активностима у националним документима јавних политика у контексту адаптације и митигације на измењене климатске услове	1) Повећан капацитет за остваривање веће отпорности на климатске опасности

VI. Очекиван утицај у односу на базни сценарио „Status-Quo“ опцију

Идентификација мера и активности које се односе на прилагођавање климатским променама и њихово укључивање у националне политичке документе имаће значајан утицај на политике прилагођавања на измењене климатске услове. Овај процес осигурава да се прилагођавање климатским променама препознаје као приоритет и интегрише у општи политички оквир земље. То ће пружити стратешки и координирани приступ прилагођавању измењеним климатским условима, усмеравајући процесе доношења одлука, алокацију ресурса и напоре имплементације. Идентификација мера и активности такође промовише кохерентност и доследност у свим секторима, омогућавајући холистички и интегрисани одговор на изазове климатских промена. Осим тога, праћење, евалуацију и извештавање о напретку у прилагођавању биће знатно олакшано, побољшавајући транспарентност и одговорност. Кроз укључивање прилагођавања климати у националне политике, Република Србија ће подстаћи отпорност, смањивати рањивост и осигуравати одрживи развој у сусрет утицајима климатских промена.

Табела 12. Укупна процењена финансијска средства за финансирање мере 2.1 за период 2024–2026, у хиљадама РСД (000 РСД)

Активност	2024.	2025.	2026.
Укупно издвојено средстава Програмом	Ред. издв	Ред. издв.	Ред. издв.

Табела 13. Анализа ефеката мере 2.1 Праћење спровођења мера са користима у процесу прилагођавања измењене климатске услове при укључивању зелених аспеката у документа јавних политика

У нашем примеру, значај ефекта означен је латиничним словом x (икс), тако да је за значајне ефекте у одговарајућу колону уписано xxx, за ефекте средње величине xx, за мале ефекте x, а у случају незнатних ефеката или ако их нема (-).

Активност	Тип ефекта (Директни/ Индиректни)	Величина очекиваног ефекта	Значај за заинтересоване стране	Вероватноћа наступања ефекта	Дужина трајања
Финансијски ефекти					
Ефекти по јавне приходе	-	-	-	-	-
Трошкови спровођења	Директни	X	XXX	XXX	XXX
Међународне финансијске обавезе	-	-	-	-	-
Расходи других институција	Директни	X	XXX	XXX	XXX
Економски ефекти					
Трошкови примене прописа	-	-	-	-	-
Административни трошкови	-	-	-	-	-
Конкурентност/ефекти по специфичне привредне секторе	-	-	-	-	-

Активност	Тип ефекта (Директни/ Индицирктни)	Величина очекиваног ефекта	Значај за заинтересоване стране	Вероватноћа наступања ефекта	Дужина трајања
<i>Ефекти по конкуренцију</i>	–	–	–	–	–
<i>Трансфер технологије и примена иновација</i>	–	–	–	–	–
<i>Ефекти по потрошаче</i>	<i>Индицирктни</i>	X	X	X	X
<i>Ефекти по квалитет и статус радне снаге и положај послодавца</i>	–	–	–	–	–
<i>Ефекти по микро, мала и средња предузећа</i>	<i>Индицирктни</i>	X	X	X	X
Социјални ефекти					
<i>Специфичне групе/дистрибутивни ефекти</i>	<i>Индицирктни</i>	X	X	X	X
<i>Тржиште рада и запошљавање</i>	–	–	–	–	–
<i>Дискриминација</i>	–	–	–	–	–
<i>Регионални аспект</i>	<i>Индицирктни</i>	X	X	X	X
<i>Промена финансирања, квалитета и доступности система социјалне заштите, здравственог система или система образовања</i>	–	–	–	–	–
Ефекти на животну средину					
<i>Квалитет воде, хране ...</i>	<i>Индицирктни</i>	X	XXX	XX	XX
<i>Квалитет и структура екосистема</i>	<i>Индицирктни</i>	X	XXX	XX	XX
<i>Здравље људи</i>	<i>Индицирктни</i>	X	XXX	XX	XX
<i>Ризик по животну средину</i>	–	–	–	–	–
<i>Заштита и коришћење земљишта</i>	<i>Индицирктни</i>	X	XXX	XX	XX
Управљачки ефекти					
<i>Организационе и институционалне промене</i>	<i>Индицирктни</i>	XXX	XXX	XXX	XXX
<i>Сагласност са постојећим прописима</i>	–	–	–	–	–
<i>Владавина права и безбедност</i>	–	–	–	–	–
<i>Одговорност и транспарентност рада јавне управе</i>	<i>Директни</i>	XXX	XXX	XXX	XXX

МЕРА 2.5: Повећање отпорности урбаних средина на измењене климатске услове унапређењем зелене инфраструктуре

I. Опис мере и списак активности

Узимајући у обзир утицаје климатских промена у урбаним системима (екстремно високе температуре, поплаве, итд.) као мултифункционално решење препознато је коришћење услуга које пружа зелена површине, а према концепту Решења заснованих на природи. Овакве структуре се препознају као зелена инфраструктура урбаних средина и пружају користи у ублажавању климатских опасности, унапређењу животне средине и здравља и квалитета живота људи у урбаним срединама.

Овом мером предложене су следеће активности:

- 1) Израда студије која ће разматрати измену регулаторног оквира у циљу имплементације концепта зелене инфраструктуре,
- 2) Интеграција области прилагођавања на измењене климатске услове у Стратегију урбаног развоја Републике Србије,
- 3) Унапређење Методологије за израду локалних планова прилагођавања на измењене климатске услове.

II. Релевантност мере

У урбаним системима зелена инфраструктура представља природне или полуприродне површине које обављају следеће екосистемске услуге: доприноси смањивања температуре услед процеса евапотранспирације и смањеног загревања површина, као и стварања засена, повећање водопропусности површине, побољшање циркулације ваздуха, итд. Зелена инфраструктура има кључну улогу код прилагођавања на измењене климатске услове у урбаним срединама.

III. Полазно основа, садашњи контекст и којем се мера спроводи

У Републици Србији тренутно не постоји регулаторни оквир којим се дефинише и ближе уређује концепт зелене инфраструктуре и као такав није препознат у планским оквирима на националном и локалном нивоу.

IV. Циљ мере

Мера има за циљ да потпомогне развој зелене инфраструктуре у урбаним срединама Републике Србије увођењем предметног термина у законодавни и плански оквир на националном и локалном нивоу.

V. Интервенциона логика мере (Теорија промене)

Резултат (<i>Output</i>)	Исход (<i>Outcome</i>)	Ефекат (<i>Impact</i>)
----------------------------	--------------------------	--------------------------

1) Студија која ће разматрати измену регулаторног оквира у циљу имплементације концепта зелене инфраструктуре 2) Унапређена методологија за израду локалних планова прилагођавања на измењене климатске услове	1) Унапређен регулаторни оквир Републике Србије кроз дефинисање и ближе одређивање концепта зелене инфраструктуре 2) Унапређен плански оквир на националном и локалном нивоу укључивањем концепта зелене инфраструктуре у одговарајућа документа јавних политика	1) Унапређена отпорност Републике Србије на климатске опасности
---	---	---

VI. Очекиван утицај у односу на базни сценарио „Status-Quo” опцију

Пошумљавање има кључну улогу у ублажавању утицаја климатских промена тако што повећава отпорност урбаних средина. Уз садњу врста дрвећа које су добро прилагођене променљивим климатским условима, попут врста отпорних на сушу или толерантних на високе температуре, пројекти пошумљавања ће помоћи урбаним подручјима да се суоче са изазовима које доносе све више температуре, екстремни временски догађаји и ефекти топлинског острва у урбаним срединама. Дрвеће пружа многе користи, укључујући побољшање квалитета ваздуха, смањење урбаних топлотних ефеката, смањење отицања кишнице и унапређење биодиверзитета. Имплементацијом пројеката пошумљавања са врстама које су отпорне на климатске промене, урбана подручја ће унапредити своју адаптивну способност, створити одрживија и пријатнија окружења и побољшати благостање становника.

Табела 14. Укупна процењена финансијска средства за финансирање мере 2.5 за период 2024–2026, у хиљадама РСД (000 РСД)

Активност	2024.	2025.	2026.
Укупно издвојено средстава Програмом	300	0	0

Табела 15. Анализа ефеката мере 2.5 Повећање отпорности урбаних средина на измењене климатске услове унапређењем зелене инфраструктуре

У нашем примеру, значај ефекта означен је латиничним словом х (икс), тако да је за значајне ефекте у одговарајућу колону уписано ххх, за ефекте средње величине хх, за мале ефекте х, а у случају незнатних ефеката или ако их нема (-).

Активност	Тип ефекта (Директни/ Индиректни)	Величина очекиваног ефекта	Значај за заинтересоване стране	Вероватноћа наступања ефекта	Дужина трајања
Финансијски ефекти					
<i>Ефекти по јавне приходе</i>	-	-	-	-	-
<i>Трошкови спровођења</i>	Директни	X	XX	XX	XX
<i>Међународне финансијске обавезе</i>	-	-	-	-	-
<i>Расходи других институција</i>	Директни	X	XX	XX	XX
Економски ефекти					
<i>Трошкови примене прописа</i>	-	-	-	-	-
<i>Административни трошкови</i>	-	-	-	-	-
<i>Конкурентност/ефекти по специфичне привредне секторе</i>	Индиректни	X	X	X	X
<i>Ефекти по конкуренцију</i>	-	-	-	-	-
<i>Трансфер технологије и примена иновација</i>	-	-	-	-	-
<i>Ефекти по потрошаче</i>	Индиректни	X	X	X	X
<i>Ефекти по квалитет и статус радне снаге и положај послодавца</i>	-	-	-	-	-
<i>Ефекти по микро, мала и средња предузећа</i>	-	-	-	-	-
Социјални ефекти					
<i>Специфичне групе/дистрибутивни ефекти</i>	-	-	-	-	-
<i>Тржиште рада и запошљавање</i>	-	-	-	-	-
<i>Дискриминација</i>	-	-	-	-	-
<i>Регионални аспект</i>	Индиректни	X	X	X	X
<i>Промена финансирања, квалитета и доступности система социјалне заштите, здравственог система или система образовања</i>	-	-	-	-	-
Ефекти на животну средину					
<i>Квалитет воде, хране ...</i>	-	-	-	-	-
<i>Квалитет и структура екосистема</i>	Индиректни	X	XX	XX	XX
<i>Здравље људи</i>	Индиректни	X	XXX	XX	XX
<i>Ризик по животну средину</i>	Индиректни	X	X	XX	XX
<i>Заштита и коришћење земљишта</i>	Индиректни	X	XX	XX	XX

Активност	Тип ефекта (Директни/ Индицијски)	Величина очекиваног ефекта	Значај за заинтересоване стране	Вероватноћа наступања ефекта	Дужина трајања
Управљачки ефекти					
<i>Организационе и институционалне промене</i>	–	–	–	–	–
<i>Сагласност са постојећим прописима</i>	Директни	X	XX	X	X
<i>Владавина права и безбедност</i>	Директни	X	XX	X	X
<i>Одговорност и транспарентност рада јавне управе</i>	Директни	X	XX	X	X

МЕРА 3.3: Подршка јединицама локалних самоуправа у спровођењу прилагођавања на климатске промене кроз јачање зелене инфраструктуре

I. Опис мере и списак активности

Ова мера подразумева расписивање јавних конкурса за доделу средстава јединицама локалних самоуправа за суфинансирање реализације пројеката пошумљавања коришћењем врста отпорних на климатске промене. На овај начин ће се истовремено унапређивати и зелена инфраструктура урбаних средина.

Овом мером предложене су следеће активности:

- 1) Расписивање Јавних конкурса за доделу средстава јединицама локалних самоуправа за суфинансирање реализације пројеката пошумљавања коришћењем врста отпорних на климатске промене,
- 2) Јачање капацитета ЈЛС за спровођење прилагођавања на климатске промене – спровођење акредитованих обука за запослене у ЈЛС.

II. Релевантност мере

Док се градови суочавају са последицама климатских промена, као што су пораст температура, повећана учесталост екстремних временских догађаја и промене у падавинама, потреба за прилагођавањем урбаних окружења постаје кључна. Пошумљавање са врстама дрвећа отпорним на климатске промене може пружити бројне користи. Ова дрвећа могу издржати стресове повезане са урбаним условима, попут ефекта топлинског острва и деградације земљишта, док истовремено показују већу толерантност на сушу, штеточине и болести које се погоршавају услед климатских промена. Одабиром и стратешком садњом коришћењем отпорних врста дрвећа, пројекти пошумљавања могу побољшати квалитет ваздуха, смањити ефекте топлинског острва у урбаним срединама, ублажити отицање оборинских вода и унапредити биодиверзитет у градским подручјима. Свеукупно, пошумљавање са врстама прилагођеним климатским променама у урбаним окружењима је вредан приступ јачању отпорности градова, побољшању квалитета живота становника урбаних подручја и стварању одрживих и паметних урбаних средина.

III. Полазно основа, садашњи контекст и којем се мера спроводи

У Републици Србији у урбаним срединама нема довољно зелених и пошумљених површина које би одговарала додатним потребама услед антиципираних измењених климатских услова у циљу ублажавања ефеката екстремних временских услова повезаних са урбаним срединама.

IV. Циљ мере

Мера има за циљ да потпомогне развој зелене инфраструктуре у урбаним срединама Републике Србије кроз расписивање јавних конкурса за доделу средстава јединицама локалних самоуправа за суфинансирање реализације пројеката пошумљавања коришћењем врста отпорних на климатске промене.

V. Интервенциона логика мере (Теорија промене)

Резултат (енгл. <i>Output</i>)	Исход (енгл. <i>Outcome</i>)	Ефекат (енгл. <i>Impact</i>)
1) Јавни конкурса за доделу средстава јединицама локалних самоуправа за суфинансирање реализације пројеката пошумљавања коришћењем врста отпорних на климатске промене	1) Унапређен финансијски оквир за подршку пошумљавања урбаних средина коришћењем врста отпорних на климатске промене	1) Повећан капацитет за остваривање веће отпорности на климатске опасности

VI. Очекиван утицај у односу на базни сценарио „Status-Quo“ опцију

У ублажавању последица климатских промена, посебно у урбаним окружењима, значајно је пошумљавање са врстама дрвећа које су отпорне на климатске услове. Кроз садњу врста које су прилагођене променама температура, суше или екстремним временским условима, посебни пројекти пошумљавања доприносе стварању отпорних урбаних зона. Овај приступ је од великог значаја јер посађено дрвеће не само даје визуелну лепоту и освежавајућу атмосферу, већ и доприноси побољшању квалитета ваздуха, смањује топлотне острва и помаже у управљању кишним водама. Ови пројекти ће бити посебно корисни за урбане средине јер ће омогућити стварање одрживих и здравих окружења, где становници урбаних средина моћи да уживају у благодатима природе и да се заштите од негативних утицаја измењених климатских услова.

Табела 16. Укупна процењена финансијска средства за финансирање мере 3.3 за период 2024–2026, у хиљадама РСД (000 РСД)

Активност	2024.	2025.	2026.
Укупно издвојено средстава Програмом	0	200	850

Табела 17. Анализа ефеката мере 3.3 Подршка јединицама локалних самоуправа у спровођењу прилагођавања на климатске промене кроз јачање зелене инфраструктуре

У нашем примеру, значај ефекта означен је латиничним словом x (икс), тако да је за значајне ефекте у одговарајућу колону уписано xxx, за ефекте средње величине xx, за мале ефекте x, а у случају незнатних ефеката или ако их нема (–).

Активност	Тип ефекта (Директни/ Индијектни)	Величина очекиваног ефекта	Значај за заинтересоване стране	Вероватноћа наступања ефекта	Дужина трајања
Финансијски ефекти					
<i>Ефекти по јавне приходе</i>	–	–	–	–	–
<i>Трошкови спровођења</i>	<i>Директни</i>	XX	XX	XX	XX
<i>Међународне финансијске обавезе</i>	–	–	–	–	–
<i>Расходи других институција</i>	<i>Директни</i>	XX	XX	XX	XX
Економски ефекти					
<i>Трошкови примене прописа</i>	–	–	–	–	–
<i>Административни трошкови</i>	–	–	–	–	–
<i>Конкурентност/ефекти по специфичне привредне секторе</i>	<i>Индијектни</i>	X	X	X	X
<i>Ефекти по конкуренцију</i>	–	–	–	–	–
<i>Трансфер технологије и примена иновација</i>	–	–	–	–	–
<i>Ефекти по потрошаче</i>	–	–	–	–	–
<i>Ефекти по квалитет и статус радне снаге и положај послодавца</i>	–	–	–	–	–
<i>Ефекти по микро, мала и средња предузећа</i>	–	–	–	–	–
Социјални ефекти					
<i>Специфичне групе/дистрибутивни ефекти</i>	–	–	–	–	–
<i>Тржиште рада и запошљавање</i>	–	–	–	–	–
<i>Дискриминација</i>	–	–	–	–	–
<i>Регионални аспект</i>	<i>Индијектни</i>	X	X	X	X
<i>Промена финансирања, квалитета и доступности система социјалне заштите, здравственог система или система образовања</i>	–	–	–	–	–
Ефекти на животну средину					
<i>Квалитет воде, хране ...</i>	–	–	–	–	–
<i>Квалитет и структура екосистема</i>	<i>Индијектни</i>	X	XX	XX	XX
<i>Здравље људи</i>	<i>Индијектни</i>	XX	XXX	XX	XX
<i>Ризик по животну средину</i>	–	–	–	–	–
<i>Заштита и коришћење земљишта</i>	<i>Индијектни</i>	X	XX	XX	XX
Управљачки ефекти					
<i>Организационе и институционалне промене</i>	–	–	–	–	–
<i>Сагласност са постојећим прописима</i>	–	–	–	–	–
<i>Владавина права и безбедност</i>	<i>Индијектни</i>	X	XX	X	X
<i>Одговорност и транспарентност рада јавне управе</i>	<i>Директни</i>	X	XX	X	X

МЕРА 4.1: Праћење зелених расхода у буџету Републике Србије који доприносе процесу прилагођавања на измењене климатске промене

I. Опис мере и списак активности

Ова мера подразумева израду методологија којом ће се дефинисати термин „зелених расхода“ у буџету Републике Србије, чиме ће се посебно препознати и обележити зелени расходи који имају доприносе у прилагођавању на измењене климатске услове.

Овом мером предложене су следеће активности:

- 1) Израда методологије за обележавање зелених расхода,
- 2) Усвајање обавезујуће методологију за обележавање зелених расхода и план за њену примену („мапу пута“) тако да се препознају и расходи намењени прилагођавању на измењене климатске услове.

II. Релевантност мере

Прецизно идентификовање буџетских ресурса који су алоцирани за мере адаптације на и митигације климатских промена кључно је за ефикасно планирање, имплементацију и праћење активности везаних за климу. Идентификација јавних трошкова омогућава транспарентност и одговорност, што влади и заинтересованим странама омогућава процену адекватности и ефикасности улагања у иницијативе везане за климатске промене. То омогућава боље приоритизацију и алокацију средстава, осигуравајући да се ограничени ресурси користе тамо где могу имати највећи утицај. Такође, праћење јавних трошкова олакшава процену економичности и идентификацију потенцијалних пропуста или области за унапређење прилагођавања и

ублажавања климатских промена. Прецизно идентификовање буџетских ресурса посвећених климатским акцијама омогућава доносиоцима политичких одлука да доносе информисане одлуке, мобилизују додатна средства и заговарају повећање инвестиција у одрживе и отпорне праксе. Коначно, идентификација јавних трошкова повезаних са мерама прилагођавања и ублажавања климатских промена унапређује укупно управљање и ефективност климатских политика, промовишући одрживу и отпорну будућност.

III. Полазно основа, садашњи контекст и којем се мера спроводи

У Републици Србији тренутно није могуће потпуно прецизно, свеобухватно и на једноставан начин идентификовати све буџетске расходе усмерених ка финансирању мера и активности адаптације и митигације на климатске промене.

IV. Логика интервенције

Мера предвиђа да се до краја 2023. године, од стране Министарства финансија (1) изradi методологија којом ће се дефинисати термин „зелених расхода“ у буџету Републике Србије, чиме ће се посебно препознати и обележити зелени расходи који имају доприносе у прилагођавању на измењене климатске услове, (2) установи начин и рок за примену методологије приликом израде годишњих Закона о буџету Републике Србије. Усвојена методологија, са „мапом пута“ за њену примену, потребно је да се користи за израду годишњег Закона о буџету за 2025. годину (који се усваја до децембра 2024).

V. Интервенциона логика мере (Теорија промене)

Резултат (Output)	Исход (Outcome)	Ефекат (Impact)
1) Методологије за обележавања зелених расхода 2) Мапу пута за примену методологије за обележавања зелених расхода	1) Успостављена пракса идентификовања и мерења буџетских расхода усмерених за финансирање мера и активности адаптације на и митигације климатских промена.	1) Повећан капацитет за остваривање веће отпорности на климатске опасности

VI. Очекиван утицај у односу на базни сценарио „Status-Quo“ опцију

Идентификација јавних расхода повезаних са мерама прилагођавања и ублажавања климатских промена омогућиће Влади да стратешки распоређују ресурсе и приоритетно инвестирају у пројекте и иницијативе које повећавају отпорност и смањују емисије гасова стаклене баште. Идентификација јавних расхода ће омогућити доносиоцима одлука увид у трошкове и користи различитих мера прилагођавања и ублажавања, што ће им омогућити да доносе информисане одлуке и оптимизују расподелу ресурса.

Реализацијом ове мере биће унапређена транспарентност и одговорност, јер ће омогућити праћење и евалуацију ефективности и ефикасности трошкова везаних измењене климатске услове. Поред тога, разумевање финансијских импликација климатске акције помаже у мобилизацији додатних средстава из домаћих и међународних извора, промовисаће се одрживи развој и подстицати сарадња између различитих актера. Реализацијом ове мере биће омогућена лакша приоритетизација и адекватније финансирање мера прилагођавања и ублажавања климатских промена чиме ће се смањити рањивост и изградити одрживија и отпорнија будућност.

Табела 18. Укупна процењена финансијска средства за финансирање мере 4.1 за период 2024–2026, у хиљадама РСД (000 РСД)

Активност	2024.	2025.	2026.
Укупно издвојено средстава Програмом	Ред. издв	Ред. издв	Ред. издв

Табела 19. Анализа ефеката мере 4.1 Праћење зелених расхода у буџету Републике Србије који доприносе процесу прилагођавања на измењене климатске промене

У нашем примеру, значај ефекта означен је латиничним словом х (икс), тако да је за значајне ефекте у одговарајућу колону уписано ххх, за ефекте средње величине хх, за мале ефекте х, а у случају незнатних ефеката или ако их нема (-).

Активност	Тип ефекта (Директни/ Индиректни)	Величина очекиваног ефекта	Значај за заинтересоване стране	Вероватноћа наступања ефекта	Дужина трајања
Финансијски ефекти					
Ефекти по јавне приходе	-	-	-	-	-
Трошкови спровођења	Директни	Х	Х	ХХ	ХХ
Међународне финансијске обавезе	Индиректни	Х	ХХ	ХХ	ХХ
Расходи других институција	Директни	Х	Х	ХХ	ХХ
Економски ефекти					
Трошкови примене прописа	Индиректни	Х	Х	Х	Х
Административни трошкови	-	-	-	-	-
Конкурентност/ефекти по специфичне привредне секторе	-	-	-	-	-
Ефекти по конкуренцију	-	-	-	-	-
Трансфер технологије и примена иновација	-	-	-	-	-
Ефекти по потрошаче	-	-	-	-	-
Ефекти по квалитет и статус радне снаге и положај послодавца	-	-	-	-	-

Активност	Тип ефекта (Директни/ Индијектни)	Величина очекиваног ефекта	Значај за заинтересоване стране	Вероватноћа наступања ефекта	Дужина трајања
<i>Ефекти по микро, мала и средња предузећа</i>	–	–	–	–	–
Социјални ефекти					
<i>Специфичне групе/дистрибутивни ефекти</i>	–	–	–	–	–
<i>Тржиште рада и запошљавање</i>	–	–	–	–	–
<i>Дискриминација</i>	–	–	–	–	–
<i>Регионални аспект</i>	<i>Индијектни</i>	X	X	X	X
<i>Промена финансирања, квалитета и доступности система социјалне заштите, здравственог система или система образовања</i>	–	–	–	–	–
Ефекти на животну средину					
<i>Квалитет воде, хране ...</i>	<i>Индијектни</i>	X	XX	XX	XX
<i>Квалитет и структура екосистема</i>	<i>Индијектни</i>	X	XX	XX	XX
<i>Здравље људи</i>	<i>Индијектни</i>	X	XX	XX	XX
<i>Ризик по животну средину</i>	<i>Индијектни</i>	X	XX	XX	XX
<i>Заштита и коришћење земљишта</i>	<i>Индијектни</i>	X	XX	XX	XX
Управљачки ефекти					
<i>Организационе и институционалне промене</i>	<i>Директни</i>	XXX	XXX	XXX	XXX
<i>Сагласност са постојећим прописима</i>	<i>Индијектни</i>	X	XX	X	X
<i>Владавина права и безбедност</i>	<i>Директни</i>	X	XX	X	X
<i>Одговорност и транспарентност рада јавне управе</i>	<i>Директни</i>	XXX	XXX	XXX	XXX

МЕРА 4.2: Јачање капацитета за остваривање повећаних потреба за правовремено информисање о климатским и временским условима

I. Опис мере и списак активности

Мера подразумева унапређење капацитета Републичког хидрометеоролошког завода (институционалних, техничких и кадровских) за спровођење других мера предвиђених овим Програмом, а које се односе на правовремено обавештавање о временским условима и климатским опасностима, којима се смањују штете и губици. Овом мером се обезбеђују и капацитети и за обављање праћења климатских промена и других доприноса у праћењу утицаја, у проценама ризика од климатских опасности, итд. Такође, обезбеђивање капацитета за ефикасно ширење информација саставни је део ове мере (израда база података, интерактивних портала, алата комуникација са корисницима, итд.).

Овом мером предложене су следеће активности:

1) Јачање техничких капацитета система ране најаве и упозорења (EWS) надоградњом рачунарског систем високе перформансе (HPC) за метеоролошка, климатска и хидролошка моделирања и унапређење прогностичких продуката у складу са потребама појединих сектора рањивих на климатске поромене, и надоградња осматрачког система,

2) Надоградња метеоролошког осматрачког система: надоградњом компоненти радиосондажног система неопходних за оперативно функционисање две аутоматске радиосондажне станице; набавком и инсталирањем 15 аутоматских метеоролошких станица (АМС) за обнову рада станица државне мреже обичних климатолошких станица и 20 АМС за обнову рада станица државне мреже падавинских станица,

3) Обука запослених за коришћење нових метода у прогнозирању и најави екстремних временских, климатских и хидролошких појава базираних на њиховом утицају, ризицима и потенцијалном генерисању других непогода.

II. Релевантност мере

Системи раних упозорења играју кључну улогу пружајући правовремене и тачне информације о надалазећим временским догађајима, а посебно у контексту прогнозирања екстремних временских догађаја. Унапређењем тачности и времена предвиђања времена, ова побољшања омогућавају појединцима, заједницама и властима да предузму превентивне мере како би умањили ризике и заштитили животе и имовину. Рана упозорења омогућавају правовремене евакуације, припрему планова за ванредне ситуације и спровођење неопходних мера како би се смањили утицаји екстремних временских догађаја. Осим тога, у ширем контексту прилагођавања измењеним климатским условима, унапређени системи раних упозорења доприносе изградњи отпорности у рањивим подручјима и секторима. Пружају драгоцене податке за праћење климатских трендова, процену ефикасности стратегија прилагођавања и информисање дугорочног планирања и процеса доношења одлука. Кроз употребу напредних технологија, анализе података и ажурирања у реалном времену, унапређења система раних упозорења побољшавају способност друштва да антиципира, реагује и прилагоди се изазовима које доносе екстремни временски услови и измењени климатски услови.

III. Полазна основа, садашњи контекст и којем се мера спроводи

У Републици Србији тренутно постојећи капацитети Републичког хидрометеоролошког завода за ране најаве и упозорења, метеоролошка, климатска и хидролошка моделирања нису на потребном нивоу да одговоре свим изазовима измењених климатских услова. Такође, слична је ситуација и код тренутно расположивих прогностичких продуката.

IV. Циљ мере

Мера има за циљ да унапреди безбедности људи и привреде, са доприносима у очувању животне средине и њених ресурса, услед утицаја учесталијих и интензивнијих климатских опасности кроз унапређење капацитета Републичког хидрометеоролошког завода (институционалних, техничких и кадровских) за ране најаве и упозорења, метеоролошка, климатска и хидролошка моделирања и прогностичких продуката.

V. Интервенциона логика мере (Теорија промене)

Резултат (Output)	Исход (Outcome)	Ефекат (Impact)
1) Јачање техничких капацитета капацитета система ране најаве и упозорења (EWS) 2) Надоградњом рачунарског систем високе перформансе (HPC) 3) Надоградња метеоролошког осматрачког система	1) Унапређен систем за ране најаве и упозорења, метеоролошка, климатска и хидролошка моделирања и прогностичких продуката.	1) Повећан капацитет за остваривање веће отпорности на климатске опасности

VI. Очекиван утицај у односу на базни сценарио „Status-Quo“ опцију

Унапређење мреже метеоролошких и агрометеоролошких станица, ће омогућити боље праћење климатских промена и временских услова, што је од суштинске важности за прилагођавање на измењене климатске услове. Тако прикупљени подаци из унапређене мреже станица, омогућиће генерисање тачнијих и поузданијих временских прогноза које ће резултирати у бољем планирању и предузимању ефективнијих мера. Затим пољопривредници ће моћи да добију тачније и правовременије информације о оптималном времену за сетву, наводњавању или заштити усева од неповољних временских услова. Поред тога, унапређење мреже станица и временских прогноза омогућава и боље управљање водним ресурсима, смањење ризика од природних катастрофа и планирање инфраструктурних пројеката у складу са климатским условима. Све ово доприноси повећању отпорности на климатске промене и бољем управљању ризицима, штитећи животе, имовину и очувавајући природне ресурсе.

Табела 20. Укупна процењена финансијска средства за финансирање мере 4.2 за период 2024–2026, у хиљадама РСД (000 РСД)

Активност	2024.	2025.	2026.
Укупно издвојено средстава Програмом		151.000	91.000

Табела 21. Анализа ефеката мере 4.2 Јачање капацитета за остваривање повећаних потреба за правовремено информисање о климатским и временским условима

У нашем примеру, значај ефекта означен је латиничним словом х (икс), тако да је за значајне ефекте у одговарајућу колону уписано ххх, за ефекте средње величине хх, за мале ефекте х, а у случају незнатних ефеката или ако их нема (-).

Активност	Тип ефекта (Директни/ Индиректни)	Величина очекиваног ефекта	Значај за заинтересоване стране	Вероватноћа наступања ефекта	Дужина трајања
Финансијски ефекти					
Ефекти по јавне приходе	-	-	-	-	-
Трошкови спровођења	Директни	ХХ	Х	ХХ	ХХ
Међународне финансијске обавезе	-	-	-	-	-
Расходи других институција	Директни	ХХ	ХХ	ХХ	ХХ
Економски ефекти					
Трошкови примене прописа	-	-	-	-	-
Административни трошкови	-	-	-	-	-
Конкурентност/ефекти по специфичне привредне секторе	-	-	-	-	-
Ефекти по конкуренцију	-	-	-	-	-
Трансфер технологије и примена иновација	Директни	Х	Х	Х	Х
Ефекти по потрошаче	-	-	-	-	-
Ефекти по квалитет и статус радне снаге и положај послодавца	Индиректни	Х	Х	Х	Х
Ефекти по микро, мала и средња предузећа	Индиректни	Х	Х	Х	Х
Социјални ефекти					
Специфичне групе/дистрибутивни ефекти	-	-	-	-	-
Тржиште рада и запошљавање	-	-	-	-	-

Активност	Тип ефекта (Директни/ Индијектни)	Величина очекиваног ефекта	Значај за заинтересоване стране	Вероватноћа наступања ефекта	Дужина трајања
<i>Дискриминација</i>	-	-	-	-	-
<i>Регионални аспект</i>	<i>Индијектни</i>	X	X	X	X
<i>Промена финансирања, квалитета и доступности система социјалне заштите, здравственог система или система образовања</i>	-	-	-	-	-
Ефекти на животну средину					
<i>Квалитет воде, хране ...</i>	-	-	-	-	-
<i>Квалитет и структура екосистема</i>	-	-	-	-	-
<i>Здравље људи</i>	<i>Индијектни</i>	X	XX	XX	XX
<i>Ризик по животну средину</i>	-	-	-	-	-
<i>Заштита и коришћење земљишта</i>	-	-	-	-	-
Управљачки ефекти					
<i>Организационе и институционалне промене</i>	-	-	-	-	-
<i>Сагласност са постојећим прописима</i>	-	-	-	-	-
<i>Владавина права и безбедност</i>	<i>Директни</i>	X	XX	X	X
<i>Одговорност и транспарентност рада јавне управе</i>	<i>Директни</i>	XXX	XXX	XXX	XXX